

ARAŞTIRMA / RESEARCH

Hastanede Öğrencilere Verilen Oryantasyon Eğitiminin Etkinliğinin Değerlendirilmesi

Assessment of the Effectiveness of Orientation Training Given to Students at Hospital

Tuğba YILMAZ ESENCAN, Uzm. Hem.¹, Yeliz DOĞAN Merih, Dr.², Funda ÖZTÜRKAN ERDEK, Uzm. Hem.³

¹Zeynep Kamil Kadın ve Çocuk Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Eğitim Hemşiresi, İstanbul

²Zeynep Kamil Kadın ve Çocuk Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Sağlık Bakım Hizmetleri Müdürü, İstanbul

³Zeynep Kamil Kadın ve Çocuk Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Enfeksiyon Kontrol Hemşiresi, İstanbul

Kabul tarihi/Accepted: 02.08.2017

İletişim/Correspondence:

Tuğba YILMAZ ESENCAN, Zeynep Kamil Kadın ve Çocuk Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Sağlık Bakım Hizmetleri Müdürlüğü- İSTANBUL

E-posta: tubisyilmaz@hotmail.com

Bu araştırma, 08-10 Aralık 2016 tarihleri arasında 2.Ulusal Hemşirelikte Yönetim Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Özet

Amaç: Araştırma, hastanede öğrencilere verilen oryantasyon eğitiminin öğrencilerin uyum süreci üzerine etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. **Gereç ve Yöntem:** Araştırmanın örneklemini, İstanbul Anadolu yakasında hizmet veren kadın hastalıkları doğum ve çocuk hastanesine staj için gelen 217 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından hazırlanan katılımcıların tanıtıcı özellikleri ve hastane hizmet sürecine yönelik soruları içeren 23 soruluk ö n-test ve son-test anket formu ile elde edilmiştir. Öğrencilere oryantasyon eğitimi öncesinde ön-test ve eğitim sonrası son-test uygulanmıştır. Veriler SPSS programında yüzdeler hesaplama, t-test ve varyans analizi ile değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Öğrencilerin ön-test puanları incelendiğinde; en yüksek puanın %80 ile iletişim konularında alındığı, en düşük puanın %64.9 ile enfeksiyon konularında alındığı saptanmıştır. Son-testte ise öğrencilerin en yüksek puanı (% 88.5) ile yine iletişim konularında aldığı, en düşük puanı ise hasta güvenliği konularında (%74.9) aldığı saptanmıştır. Öğrencilerin ön-test puan ortalamasının 68.33±15.61, son-test puan ortalamasının 81.69±14.88 olduğu ve aradaki farkın anlamlı olduğu (p<.05), eğitim sonrası öğrencilerin puanlarının yükseldiği belirlenmiştir. Ayrıca daha önce iş sağlığı eğitimi alanların, kadın öğrencilerin, üniversite öğrencilerinin puanlarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu ve aradaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır (p<.05). **Sonuç:** Öğrencilerin hastanelere staja çıktıklarında kurum bazlı oryantasyon eğitimlerine ihtiyaçlarının olduğu ve yapılan eğitimin öğrencilerin farkındalıklarını artırdığı belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Eğitim, ebe, hemşire, oryantasyon eğitimi, öğrenci, uyum.

Abstract

Objective: Study was performed to determine the effectiveness of orientation training provided for students at hospitals on the adaptation process of students. **Materials and Methods:** The sample included 217 students who were interns at an obstetrics and pediatrics hospital located at the Anatolian site of Istanbul. Data were collected using a pre-test and post-test questionnaire form which was prepared by the researchers and consisted of 23 questions on personal characteristics and hospital services. Prior to the orientation training, a pre-test was administered and following the training, a post-test was applied. Statistical analyses including percentiles, t-tests, and analysis of variance were carried out using the SPSS software. **Findings:** Pre-test results showed that students scored the highest on the communication category at 80% level, while the lowest scores were obtained from the infection category at 64.9% level. According to post-test results, the highest and lowest scores were obtained from the communication (88.5%) and patient safety (74.9%) categories, respectively. It was found that the mean pre- and post-test scores were 68.33±15.61 and 81.69±14.88, respectively. There was a significant difference between the pre- and post-test scores (p<.05). Students' scores increased following the training. It was also determined that students who previously received occupational health training, who were female and who were university students significantly scored higher compared to others (p<.05). **Conclusion:** It was concluded that students need to receive organization based orientation programs during internship and that orientation training increased awareness.

Keywords: Training, midwife, nurse, orientation training, student, adaptation.

Giriş

Hemşirelik, ebelik ve sağlık bilimleri fakültelerinde; diğer uygulamaya dayalı disiplinler de olduğu gibi, teorik bilgi ve uygulama birbirini tamamlamalıdır. Hastanelerde uygulama süreçleri içinde öğrenciler kuramsal eğitim boyunca kazandıkları mesleki bilgisini değişik alanlarda uygulayarak bunu bir davranış biçimine getirmek üzere bilinçlenir ve hastaya en iyi bakımı nasıl vereceklerini öğrenme çabası içine girerler. Klinik uygulamalar hemşirelik ve ebelik eğitiminin önemli bir bölümünü oluşturur. Klinik eğitim teorik bilgi ile uygulamanın bütünleşmesini, öğrencilerin gerçek ortamda yapar ve yaşayarak öğrenmesini sağlar (Güvenç & Kanan, 1993; Aştı & Taşocak, 1995; Sözen, 2003; Ecevit, Karabacak, Gülseven & Şenturan, 2008). Hastanelerde uygulama eğitimlerinin ana hedefi, önce öğrencilerin psikomotor becerilerinin geliştirilmesini sağlamak, ardından teorik bilgilerini teknik becerileri ile birleştirip bütünleştirerek kalıcı davranış değişiklikleri oluşturmaktır (Sözen, 2003; Çalışkan & Akgöz, 2005). Öğrenci, klinik yaşantısı aracılığıyla etkin bilişsel ve psikomotor gelişimler göstererek profesyonelliğin gerekleri olan hizmet sunumunda yeterlilik, iletişim, karar verme ve ekip üyesi olarak çalışabilme becerilerini geliştirir (Güvenç & Kanan, 1993; Aştı & Taşocak, 1995; Çalışkan & Akgöz, 2005).

Hemşirelik ve ebelik eğitiminin vazgeçilmez bir ögesi olan klinik uygulamalar, öğrencilerin kendilerine örnek alabilecekleri çok sayıdaki rol modelleri ile uzun süre birlikte olma imkanı vermesi nedeniyle olumlu davranış değişikliğinin gerçekleşmesini de sağlar. Ancak, öğrencilerde kalıcı davranış değişiklikleri oluşturabilmek için uygulama alanlarının eğitimin amacına uygun olması gerekir. Klinik eğitim planlanırken, uygulama alanlarının eğitim açısından uygunluğunun yanı sıra, uygulama alanlarında öğrencileri denetleyip, değerlendirecek eğitimcilerin sayı ve nitelikleri de önemlidir. Klinik uygulama esnasında eğitimcinin rolü ve fonksiyonu, tüm eğitimleri boyunca öğrenciler için çok önemlidir. Yeterli klinik eğitimci desteği, klinik uygulama alanının geliştirilmesi ve izlenmesi, öğrencilerin uygun kliniklere yerleştirilmesinde hastane yönetimi ile artmış işbirliği pratikte öğrenmeyi destekleyen üç unsurdur (Brown, Herd & Humphries, 2005; Çalışkan & Akgöz, 2005).

Klinik ve teorik uygulamaların başarısını etkileyen diğer bir faktörde öğrencilerin uyum eğitimlerine alınmasıdır. Oryantasyon süreci eğitiminin bir bölümü, eğitim kurumuna yeni başlayan öğrencilere okullarında yapılmaktadır. Bu eğitim, sene başında, öğrencinin okula uyumuna yardımcı olmak ve bu süreci hızlandırmak amacıyla, okulla ilgili öğrencilere gerekli bilgileri aktarmak ve yeni girdikleri ortama kısa sürede alışmalarını sağlamak üzere gerçekleştirilmektedir. Diğer bir uygulama ise; yeni bir işe, yeni bir ortama giren kişinin veya devam etmekte olduğu aynı işinde, ortamında, okulunda zaman içerisinde karşılaşılabileceği sorunlarla başa çıkması ve yeni durumlara uyum sağlaması amacıyla oryantasyon eğitime tabi tutulmasıdır (Kolunsağ & Özdemir, 2007). Doğru bir şekilde planlanarak düzenlenmiş bir oryantasyon eğitimi öğrencilerin kuruma karşı ilk olumlu izlenimi edinmelerinde oldukça etkilidir. Oryantasyon eğitimi sayesinde yüksek motivasyon sağlanarak, iletişimsizliğin veya zayıf iletişimin sebep olacağı hatalar, yanlış anlamalar ve hoşnutsuzluklar önlenildiği gibi, katılımcıların buldukları yeni ortamdaki

görevleri ve hakları ile ilgili doğru bilgilere sahip olması sağlanmaktadır (Yeşilyaprak, 2016). Oryantasyon eğitimi, kişilerin yeni geldiği bir ortamda karşılaşılabilecekleri güçlükleri en aza indirerek, yeni durumlarına kolayca alışmalarını sağlamak ve kendilerini yalnız ve çaresiz hissetmelerini önlemek amacıyla yapılmaktadır. Böylece bireylerin kısa sürede tanıyıp uyum sağladığı bu ortamda daha başarılı ve uyumlu olması beklenir. Bazı sorunların ortaya çıkması/oluşması engellenebilir. Bu bakımdan oryantasyon eğitimi hizmetinin "uyum sağlayıcı" işlevinin yanı sıra "koruyucu, önleyici" bir işlevi vardır (Kolunsağ & Özdemir, 2007; Yeşilyaprak, 2016).

Oryantasyon eğitiminin başlıca amaçları arasında;

- Öğrenciye "kurumumuza hoş geldin" diyerek hastaneye bağlılığı sağlamak,
- Hastanenin genel yapısı, amaçları, felsefesi ve öğrencinin kendi hakları konularında bilgi vermek,
- Kişide kendine güven duygusu yaratmak,
- Bireyde ait olma duygusu geliştirmek, verimli olma isteği uyandırmak ve verimliliğin artırılması konusunda bilinçlendirmek,
- Öğrencilere içinde bulunduğu şartları tanıtmak ve mevcut durumu öğrenme zamanını kısaltmak,
- Motivasyonu arttırmak,
- Öğrencileri daha sonraki eğitimlere hazırlamak,
- Disiplin suçlarını azaltmak, deneme-yanılma yolu ile öğrenmeye fırsat vermemek,
- Hizmet verirken kendisi ile arkadaşları için risk oluşturabilecek hususları kontrol altına almak,
- Öğrenciyi görev-yetki ve sorumlulukları konularında bilgilendirmek,
- Öğrencilerin değişimlere, gelişimlere ve yeni teknolojilere uyumunu sağlamak, bilgi ve becerilerini arttırmak gibi amaçlar bulunmaktadır.

Bu çalışmada hastaneye staja gelen öğrencilerin klinik uyumunu sağlamak, bilgi düzeylerini arttırmak, uygun rol-model olmak, staj verimliliğini arttırmak, kurumu tanıtmak, motivasyonu arttırmak ve oryantasyon eğitiminin staj için önemi baz alınmıştır. Öğrencilere staj sırasında verilen oryantasyon eğitimi ile staj verimliliğini arttırarak hemşirelik mesleğinin de güçlenmesinin sağlanması hedeflenmektedir. Ayrıca kurumun misyon ve vizyonunun da öğrenciye benimsetilmesi oryantasyon aracılığıyla olmaktadır. Böylece örgüt kültürünün oluşmasına da katkı sağlanabilmektedir.

Amaç

Bu doğrultuda araştırma; hastaneye staja gelen öğrencilere verilen oryantasyon eğitiminin uyum süreci üzerine etkinliğini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Şekli: Araştırma ön test-son test, tek gruplu, yarı- deneysel bir çalışmadır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman: Araştırma İstanbul ili Anadolu yakasında hizmet sunan bir eğitim ve araştırma hastanesinde Aralık 2015- Eylül 2016 tarihlerinde yapılmış olup Aralık 2015'de planlanarak etik kurul ve gerekli kurum

izinlerinin tamamlanmasının ardından Şubat 2016'da verilerin toplanması aşamasına geçilmiş ve Eylül 2016 tarihinde de tamamlanmıştır. Araştırmanın yürütüldüğü hastanenin tercih edilmesinde; bir dal hastanesi olması eğitimin çerçevesinin belirlenmesini sağlamış ve öğrenci yoğunluğunun fazla olması açısından etkinliğin değerlendirilmesinde önemli bir sağlık kuruluşu olması nedeniyle etkili olmuştur.

Evren ve Örneklemi: Araştırmanın evrenini belirtilen tarihler arasında çalışmanın yapıldığı hastanede staj yapan 240 öğrenci oluşturmuş olup tüm evrene ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırmanın örneklemini araştırmaya katılmayı kabul eden, bahar döneminde aynı anda staja başlayan, çalışmanın yapıldığı dönemde oryantasyon eğitimine katılım sağlayan, kadın hastalıkları doğum ve çocuk hastanesine staj için gelen 189 hemşirelik öğrencisi, 20 ebelik öğrencisi, 4 anestezi öğrencisi, 2 tıbbi görüntüleme öğrencisi, 2 acil tıp teknikerliği öğrencisi olmak üzere toplam 217 öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilerin staja geç başlaması ve devamsızlık yapmaları nedeniyle tüm evrene ulaşılamamış olup verilen eğitime devam etme esas göz önünde bulundurularak örneklem grubu belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları: Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin öğrenim durumu, okul bilgisi, sınıfı, bölümü, yaş ve cinsiyetini, daha önceki staj deneyimini, daha önce oryantasyon eğitimi ve iş sağlığı güvenliği eğitimi alma durumunu ve var olan bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla literatür (Güvenç & Kanan, 1993; Sözen, 2003; Çalışkan & Akgöz, 2005; Kolunsağ & Özdemir, 2007) doğrultusunda araştırmacılar tarafından geliştirilen ön test ve eğitim sonrasında eğitimin değerlendirilmesi amacıyla bir son test uygulanmıştır. Oryantasyon eğitiminde iletişim, hasta hakları ve güvenliği ile enfeksiyon olmak üzere 3 ana başlık üzerinden eğitim içeriği planlanmıştır. Eğitim konuları olarak; iletişim ve motivasyon, çalışan hakları, çalışan güvenliği, hasta hakları ve güvenliği, ilaç güvenliği, hasta kimlik tanımlayıcıları, hastane enfeksiyonu, izolasyon, el hijyeni, koruyucu ekipman kullanımı, atık yönetimi, genel hijyen kuralları, kesici ve delici alet yaralanmalarından korunma, hastane işleyişi, staj amacı, içeriği ve servislerin tanıtımı anlatılmış olup eğitim toplam 8 saat sürmüştür. Eğitim sonrası hastanede alan gezisi yapılmıştır. Ön test birey özelliklerini içeren 10 soru, bilgi düzeyini ölçen 23 sorudan ve son test de aynı soruları içeren 23 adet sorudan oluşmaktadır. Bilgi düzeyini ölçen 23 adet test sorusu; eğitim içeriğinde bulunan konularla ilgili bilgi düzeyini ölçen, çoktan seçmeli ve 4 cevap şıkkı üzerinden hazırlanmış olup sonuçları 100 puan üzerinden değerlendirilmiştir. Son test sorularının hatırlanmaması amacıyla sıralaması değiştirilerek sorular karıştırılmış ve eğitimden 1 ay sonra uygulanmıştır. Ön test ve son testi değerlendirebilmek için öğrencilerden rumuz yazması istenerek test sonuçları ve test puanları birbirleriyle karşılaştırılmıştır.

Verilerin Toplanması: Veriler çalışmanın gerçekleştirildiği kadın doğum hastanesinin eğitim salonunda verilen bir günlük eğitim öncesinde ön test, ardından 8 saatlik araştırmacılar tarafından hazırlanmış oryantasyon planına uygun eğitimin yüz yüze görsel materyaller aracılığı ile anlatımı, eğitimden 1 ay sonra da son test olarak staj yapan öğrencilere araştırmacılar tarafından anketlerin verilmesi ve yüz yüze görüşülmesi ile toplanmıştır. Eğitimin bitiminden bir ay sonra uygulama alanları araştırmacılar tarafından değerlendirilmiştir.

Uygulama Basamakları:

Araştırma Grubu → T1-Ön Test → G-Girişim → T2-Son Test

Araştırma Kabul Edilme Kriterlerine Uyan Tüm Öğrenciler,

Araştırma Grubu(n: 217)

Araştırmacı 1. Anket uygulaması(Ön Test)

Oryantasyon Eğitimi

Araştırmacı 2. Anket uygulaması(Son Test)

Anketlerin Değerlendirilmesi

Verilerin Değerlendirilmesi: Araştırmada katılımcıların sosyo-demografik verileri ortalama ve yüzde olarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların ön test ve son testten aldıkları puanlar ile katılımcıların sosyo-demografik özellikleri, T test ve varyans analizi ile değerlendirilmiştir. Sonuçlar %95 güven aralığında ve anlamlılıklar $p < .05$ düzeyinden değerlendirilmiştir.

Etik Boyut: Araştırma için ilgili hastanenin yöneticilerinden kurum izni, daha sonra 20.11.2015 tarihli 174 karar numaralı etik kurul kararı ve hastanenin bağlı oldukları kamu hastaneleri sekreterliklerinden protokol onayı alınmıştır. Ayrıca katılımcılardan yazılı bilgilendirilmiş onam izinleri alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Araştırma, sadece bir hastanenin stajyer öğrencileri ile gerçekleştirildiğinden sonuçlar sadece bu hastane ile sınırlıdır.

Bulgular

Çalışmada öğrencilerin yaş ortalamaları yaş ortalaması 20.25 ± 3.97 'dir (Min – Max 15-26). Öğrencilerin %79.3'ünün kadın olduğu, %87.1'inin hemşirelik bölümünde okuduğu, %64.5'inin üniversite öğrencisi olduğu, %12'sinin daha önce başka hastanede staj yaptığı, %62.7'sinin okullarında daha önce oryantasyon eğitimi aldığı, %46.1'inin daha önce iş sağlığı güvenliği konusunda eğitim aldığı belirlenmiştir(Tablo 1).

Öğrencilere eğitim öncesinde ön test uygulanmasının ardından 8 saatlik araştırmacılar tarafından hazırlanmış, 20 konu başlığı içeren ve oryantasyon planına uygun olan eğitim verilmiş, eğitimden 1 ay sonra da son test uygulanmıştır. Test soruları üç bölümde (iletişim, hasta hakları ve güvenliği, enfeksiyon) gruplanmıştır. Öğrencilerin ön-test doğru yanıtları incelendiğinde; en yüksek oranın %80 ile iletişim konularında alındığı, en düşük oranın ise enfeksiyon konularında (%64.9) alındığı saptanmıştır. Son-testte ise öğrencilerin en yüksek doğru yanıt oranını %88.5 ile yine iletişim konularında aldığı, en düşük oranı ise hasta güvenliği konularında (%74.9) aldığı saptanmıştır(Tablo 2).

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik ve Eğitim Özelliklerine Göre Dağılımları (N:217)

Özellikler	n	%	
Yaş Grupları	15-19yaş	89	41
	20-24 yaş	126	58
	25 yaş ve üzeri	2	1
Öğrenim Durumları	Sağlık meslek lisesi	77	35.5
	Lisans	140	64.5
	Hemşire	189	87.1
	Ebe	20	9.2
Okuduğu Bölüm	Anestezi	4	1.8
	Acil Tıp Teknikeri	2	0.9
	Tıbbi Görüntüleme	2	0.9
Staj Deneyimi	Evet	27	12.4
	Hayır	190	87.6
Oryantasyon Eğitimi Deneyimi	Aldım	136	62.7
	Almadım	81	37.3
İş Sağlığı Güvenliği Eğitimi Alma Durumu	Aldım	100	46.1
	Almadım	117	53.9
Toplam	217	100	

Öğrencilerin özellikle soru bazında en çok yanlış yaptıkları konunun sözel order alma sorusu olduğu (ön-test doğru %17.5 ve son-test doğru %21.2), her iki testte de öğrencilerin en çok doğru yaptığı sorunun ise kimlik doğrulama olduğu (ön-test doğru %94.5 ve son-test doğru %94.5) belirlenmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Ön Test-Son Test Doğru Yanıt Dağılımları

Konular	n	%	
İletişim	Ön Test Puan	173	80.2
	Son Test puan	192	88.5
Hasta Hakları ve Güvenliği	Ön Test Puan	144	68.8
	Son Test puan	166	74.9
Enfeksiyon	Ön Test Puan	140	64.9
	Son Test puan	182	85.3

Öğrencilerin ön-test puan ortalamasının 68.33±15.61, son-test puan ortalamasının 81.69±14.88 olduğu ve aradaki farkın anlamlı olduğu (p<.05), eğitim sonrası öğrencilerin puanlarının yükseldiği belirlenmiştir. Öğrencilerin özellikleri bazında aldıkları puanlar karşılaştırıldığında; daha önce iş sağlığı eğitimi alanların, kadın öğrencilerin, üniversite öğrencilerinin puanlarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu ve aradaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır (p<.05) (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin Ön Test-Son Test Puan Ortalaması (N: 217)

Test	N	Ort.	Std. Hata	p
Toplam Ön-test	217	68.33	15.61	.000
Toplam Son-test	217	81.69	14.88	

p<.05

Tartışma

Hastanede öğrencilere verilen oryantasyon eğitiminin öğrencilerin uyum süreci üzerine etkinliğini araştıran bu çalışmada, yaş ortalaması 20.25±3.97 bulunmuştur. Katılımcıların %79.3'ünün kadın olduğu, %87.1'inin hemşirelik bölümünde okuduğu, %64.5'inin üniversite öğrencisi olduğu, %12'sinin daha önce başka hastanede staj yaptığı, %46.1'inin daha önce iş sağlığı güvenliği konusunda eğitim aldığı belirlenmiştir (Tablo 1). Kutlu (2004) çalışmasında kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden önemli ölçüde oryantasyon hizmetlerine ilişkin daha fazla beklenti içinde olduklarını bulmuştur. Özyürek ve ark. yapmış olduğu çalışmada da kadın öğrencilerin oryantasyon eğitimine daha istekli oldukları sonucuna varılmıştır (Özyürek, Arıkan & Şahin, 2016). Bizim çalışmamızda bu sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

Yapılan çalışmalarda öğrencilerin uygulama alanına çıkmadan önce oryantasyon eğitimi almış olmaları ve bu eğitimlerin süreçleri boyunca sürekli ve sürdürülebilir olması üzerinde durulmaktadır. Tüzün ve Özdiç (2010) 3-boyutlu sanal ortamların, öğrencilere bireyselleştirilmiş oryantasyon hizmeti sunma konusunda etkili olacağını düşünerek, yaptıkları bir çalışma kapsamında 3-boyutlu bir sanal oryantasyon sisteminin geliştirilmesini amaçlamışlardır. Kolunsağ ve Özdemir (2007) ise Sakarya Üniversitesi'nde uygulanması ve diğer üniversitelere yol göstermesi amacıyla "Sürdürülebilir Oryantasyon Modeli" önermiş, model ile üniversitelerde oryantasyon eğitiminin süreklilik göstermesinin önemini vurgulamışlardır. Bu çalışmada öğrencilerin %62.7'sinin okullarında daha önce oryantasyon eğitimi aldığı belirlenmiş olup oryantasyon eğitiminin eksik kaldığı ve bu açığın alanlarda verilen eğitimlerle tamamlanma ihtiyacını doğurduğu söylenebilir.

Hastanede öğrencilere eğitim öncesi yapılan ön-test puanları incelendiğinde; en yüksek puanın %80 ile iletişim konularında alındığı, en düşük puanın ise %64.9 ile enfeksiyon konularında alındığı saptanmıştır. Son-testte ise öğrencilerin en yüksek puanı % 88.5 ile yine iletişim konularında aldığı, en düşük puanı ise %74.9 ile hasta güvenliği konularında aldığı saptanmıştır. Bodur, Filiz, Çimen ve Kapçı'nın (2012) yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin yarısından azının tıbbi hata yaptığı, Attree, Cooke ve Wakefield'in çalışmasında (2008) ise öğrenci hemşirelerin çoğunun tıbbi hata yaptıkları ya da kıl payı önlenebilir hatalar ile karıştırdıkları ve başka bir çalışmada (Kyrkjebø & Hage, 2005) ise öğrenci hemşirelerin tamamının tıbbi hata yaptıkları bildirilmiştir. Estrada, GuanHing ve Maravilla (2015) da yapmış oldukları çalışmada hemşirelerin almış oldukları eğitimin niteliğinin klinikte hemşirelik bakım ve uygulamalarını olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. Eğitim ve uygulamalar esnasında yapılan öğrenci değerlendirmeleri kaliteli eğitim verilip verilmediğini değerlendirmede tek bilgi kaynağı olmamakla birlikte yararlı bilgiler elde edilmesini sağlar ve öğretimin kalitesini gösteren diğer pek çok göstergeden daha geçerli ve güvenilirlerdir (Penny, 2003; Ekinci & Burgaz, 2007). Bu nedenle öğrencilerinde eğitim ve uygulamaları esnasında aldıkları eğitimin kalitesini belirlemek için ara değerlendirmeler yapılması ve sonuçlarına göre eğitim planlamasına gidilmesi gerekmektedir.

Merih ve Esencan (2007) çalışmasında ebellek ile hemşirelik mesleğinde profesyonel tutumun yerleştirilmesinin gerek

verilen bakımın kalitesi gerekse meslek içerisindeki birlik ve beraberliğin sağlanması açısından önemli bir yere sahip olduğunu, bunun mesleğin toplum içerisinde etkin bir statü kazanabilmesi için önemli olduğunu ve profesyonel tutumun alınan mesleki eğitim düzeyine bağlı olduğunu bulmuşlardır. Yapılan çalışmalarda (Penny, 2003; Ekinci & Burgaz, 2007; Merih & Esencan, 2007; Özyürek, Arıkan & Şahin, 2016; Esencan & Ergül, 2015) mesleki eğitimin niteliğinin hem mesleğin statüsünü ve profesyonel kimliğini hem de klinikte verilen ebek ve hemşirelik bakım ve uygulamalarının kalitesini etkilediği, öğrencilerin uygulama alanında yapmış oldukları tıbbi hataların eğitim eksikliğinden kaynaklandığı belirtilmiş olup çalışmamızda da en çok enfeksiyon alanında eğitim ihtiyacı olduğu ve öğrencilerin bu nedenle tıbbi hata yapma ve yaralanma olasılıklarının arttığı belirlenmiştir.

Literatür 'de istenmeyen olay ya da tıbbi hataların önlenmesinde erken eyleme geçebilmek için hemşirelerin kapasitelerinin güçlendirilmesi gerektiği üzerinde durulmakta ve eğitimlerinde tıbbi hatalara ve nedenlerine ilişkin farkındalık geliştirilmesinin önemi belirtilmektedir (Penny, 2003; Kyrkjebø & Hage, 2005; Brown, Herd & Humphries, 2005; Ekinci & Burgaz, 2007; Esencan & Ergül, 2015) . Çalışmamızda öğrencilerin eğitim öncesi yanıtları incelendiğinde; en yüksek oranın iletişim konularında alındığı, en düşük oranın ise enfeksiyon konularında alındığı, eğitim sonrası yanıtları incelendiğinde ise öğrencilerin farkındalığının arttığı fakat en düşük oranın hasta güvenliği konularında (%74.9) alındığı belirlenmiştir. Yapılan çalışmalarda (Ekinci & Burgaz, 2007; Esencan & Ergül, 2015) hemşire eğitimi ile hasta güvenliği arasındaki ilişki incelendiğinde yine öncelikle hemşirelerin eğitim düzeylerinin sorgulanması gerektiği üzerinde durulmuştur. Çalışmamızda öğrencilerin ön-test puan ortalaması ile son-test puan ortalaması karşılaştırıldığında aradaki farkın anlamlı olduğu ($p < .05$), eğitim sonrası öğrencilerin puanlarının yükseldiği belirlenmiştir. Hemşirelerin eğitim seviyesinin hastane çıktıları üzerinde etkisi olduğu literatürde de yerini almaktadır (Ekinci & Burgaz, 2007; Merih & Esencan, 2007; Esencan & Ergül, 2015).

Sonuç

Oryantasyon eğitimleri kurumların performans ve verimliliğini arttırmak için çok önemlidir. Oryantasyon eğitimleri yalnızca bir kere sunulan bir uygulama değil hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi gereken sürekli devam eden bir süreç olarak görülmelidir. Oryantasyon eğitimleri kurum değerlerini anlatmanın, çalışanların kendilerini organizasyonun bir parçası gibi hissetmelerini sağlamanın iyi bir başlangıçtır. Çünkü bu eğitimler çalışanın kuruma ait olma ve bağlılığını artırır. Daha az hata ile deneme yanılma yoluna gitmeden öğrenmeyi sağlar (Yücel, Timlioğlu & Sağlam, 2013).

Oryantasyon eğitiminin, kurumların gerek mevcut düzenlerinin devamında, gerekse öğrencilerin eğitimini ileri düzeye taşımada önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. İş yaşamında olduğu gibi okul ve uygulama alanlarında yeni başlayacak olan öğrencilere yapılacak olan oryantasyon eğitiminin ilk seneye özgü ve bir kez verilen eğitim şeklinde kalmayarak sürekliliğe sahip olması daha faydalı olacaktır. Kişilerin bulunduğu ortama daha kolay adapte olmaları ve aidiyet duygusunu aşılama adına yapılan çalışmalar çok yönlü yapılmalıdır (İkiz & Otlu, 2015).

Oryantasyon eğitimi ile genel olarak bazı bilgilerin edinilmesi, düşünsel becerilerin kazandırılması, öğrencinin stajı sırasındaki yükümlülükleri, uygulama sırasındaki sorumlulukları, uygulama alanını tanıması ve okulda öğrendiği bilgileri uygulamaya aktarabilmesi için uyumunun sağlanması amaçlanmaktadır. Aynı zamanda verilen eğitim ile alanlarda yapılan uygulamalarında benzer şekilde olması adına öğrenilen bilginin doğru aktarılabilmesi için eğitimlerin süreklilik göstermesi, staja başlarken verilen oryantasyon eğitiminin staj koordinatörleri tarafından devamlılığının sağlanması da öğrencilerin uygulama alanlarındaki performanslarını etkileyecektir.

“Oryantasyon eğitimleri öğrencilerin staj performans ve verimliliğini arttırmak için çok önemlidir. Bu nedenle bu eğitimlerin sürekli hale getirilmesi ve hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi gereken bir süreç olarak yürütülmesi gerekmektedir.”

Alana Katkı

Uygulama stajı öncesinde klinik eğitim hemşireleri ve alanında uzman ebe ve hemşireler ile işbirliği sağlanarak verilecek olan staj uyum eğitimlerinin; öğrencinin kliniğe olan uyumunu, uygulama eğitiminin kalitesini ve mesleki becerilerinin gelişmesini olumlu etkilemenin yanında tıbbi hata yapma olasılıklarının azalması ve kesici delici alet yaralanma oranlarının en aza indirilmesinde etkin olacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda klinik uygulama stajlarının planlamasının yapılması öğrencinin aldığı eğitimi de destekleyerek ebek ve hemşirelik mesleği uygulamalarında profesyonel kimlik sahibi ve uygulamalarda yetkin meslek üyelerinin yetişmesini sağlayacaktır.

Çıkar Çatışması

Bu makalede herhangi bir nakdi/aynı yardım alınmamıştır. Herhangi bir kişi ve/veya kurum ile ilgili çıkar çatışması yoktur.

Kaynaklar

- Aştı, T., & Taşocak, G. (1995). Klinik eğitimde farklı bir yaklaşım. *Hemşirelik Bülteni*, 9(35), 7-17.
- Attree, M., Cooke, H., & Wakefield, A. (2008). Patient safety in an english pre-registration nursing curriculum. *Nurse Educ Pract.*, 8(4), 239-248.
- Bodur, S., Filiz, E., Çimen, A., & Kapçı, C. (2012). Ebek ve hemşirelik son sınıf öğrencilerinin hasta güvenliği ve tıbbi hatalar konusundaki tutumu. *Genel Tıp Dergisi*, 22(2), 37-42.
- Brown, L., Herd, K., & Humphries, G. (2005). The role of the lecturer in practice placements: what do students think?. *J. Nursing Education in Practice*, 5(2), 84-90.
- Çalışkan, T., & Akgöz, S. (2005). Sağlık yüksek okulu öğrencilerini mesleki yaşama hazırlamada yıl içi ve yaz stajlarının katkısı. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 31(1), 9-13.
- Ecevit, A.Ş., Karabacak, Ü., Gülseven, B., & Şenturan, L. (2008). Hemşire öğrencilerin kendilerine uygulama yapmalarına ilişkin hastaların görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 11(1), 25-32.
- Ekinci, C.E., & Burgaz, B. (2007). Hacettepe üniversitesi öğrencilerinin bazı akademik beklenti ve memnuniyet düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 120-134.
- Esencan, T.Y., & Ergül, A. (2015). Jinekoloji ve obstetride tıbbi hatalar ve hasta güvenliği. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 3(2), 152-161.
- Estrada, M.G., Ma, GuanHing, S.M., & Maravilla, S.N. (2015). Thomasian nursing education and clinical practice: A gap analysis. *American Research Journal of Nursing*, 1(2), 13-21.

- Güvenç, M., & Kanan, N. (1993). Cerrahi hastalarının hemşirelerden ve öğrenci hemşirelerden beklentileri. *Hemşirelik Bülteni*, 7(30), 83-96.
- İkiz, F.E., & Otlu, M.B. (2015). Üniversite Yaşamına uyum sürecinde yaşanan sorunlar ve başa çıkma yolları. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(4), 35-51.
- Kolunsağ, A., & Özdemir, G.V. (2007). Sürdürülebilir oryantasyon modeli ve Sakarya Üniversitesi'ndeki durum. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (14), 211-229.
- Kutlu, M. (2004). Üniversite öğrencilerinin alıştırma-oryantasyon hizmetlerine ilişkin karşılaştıkları sorunlar ve beklentileri. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 207-208. <http://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/77.pdf>. Erişim Tarihi:24.01.2017.
- Kyrkjebø, J.M., & Hage, I. (2005). What we know and what they do: nursing students' experiences of improvement knowledge in clinical practice. *Nurse Educ Today*, 25, 167-175.
- Merih, Y., & Esencan, T.Y. (2007). Çocuk ve kadın doğum kliniklerinde çalışan hemşire/ebelerin mesleki tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi. The evaluation of occupational attitude and behaviours of nurses / midwives who work at pediatrics and maternity clinics. *Zeynep Kamil Tıp Bülteni*, 38 (2), 61-66.
- Özyürek, R., Arıkan, D., & Şahin, M. (2016). Ege Üniversitesi öğrencilerinin oryantasyon ve akademik danışmanlık hizmetleri ile ilgili gereksinimlerinin belirlenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 1233-1270.
- Penny, A.R. (2003). Changing the agenda for research into students' views about university teaching: four shortcomings of SRT research. *Teaching in Higher Education*, 8(3), 399-411.
- Sözen, C. (2003). Hemşirelikte öğretim. Ankara: Palme Yayıncılık, 10-27.
- Tüzün, H., & Özdiç, F. (2010). 3-Boyutlu sanal üniversite oryantasyon ortamının geliştirilmesi. Akademik Bilişim 10 - XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, 653-657. http://yunus.hacettepe.edu.tr/~htuzun/html/academic/2010-AB_TuzunOzdinc.pdf. Erişim Tarihi:24.01.2017.
- Yeşilyaprak, B. (2016). 21. Yüzyılda eğitimde rehberlik hizmetleri. 25. Baskı. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Yücel, D., Timlioğlu, S., & Sağlam, Z.A. (2013). Asistan hekim oryantasyon (uyum) eğitimlerinin etkinliğinin ölçülmesi. *Göztepe Tıp Dergisi*, 28(3), 120-124.